

ingediend op **1503** (2022-2023) – Nr. 2
26 januari 2023 (2022-2023)

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking
en Toerisme
uitgebracht door Vera Jans en Bart Tommelein

over het voorstel van resolutie

van Sofie Joosen, Orry Van de Wauwer, Bart Tommelein,
Karl Vanlouwe, Karin Brouwers en Joris Nachtergaele

over de erkenning als genocide van de Holodomor,
de grote hongersnood van 1932-1933 in Oekraïne
die het gevolg was van de communistische
landbouwpolitiek in de voormalige Sovjet-Unie

Documenten in het dossier:

1503 (2022-2023) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

1219 (2021-2022) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

– Nr. 2: Verslag van de hoorzitting

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme:

Voorzitter: Cathy Coudyser.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Karl Vanlouwe;
Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder;
Karin Brouwers, Vera Jans;
Emmily Talpe, Bart Tommelein;
Staf Aerts, Tine Van den Brande;
Annick Lambrecht.

Plaatsvervangers:

Maaïke De Vreese, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Steven Vandeput, Manuela Van Werde;
Adeline Blancquaert, Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch;
Orry Van de Wauwer, Loes Vandromme;
Jean-Jacques De Gucht, Marino Keulen;
Chris Steenwegen, Jeremie Vaneeckhout;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

Op 10 mei 2022 startte de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme de behandeling van het voorstel van resolutie over het versterken van de herinnering aan de Holodomor, de genocide op de Oekraïense bevolking door het communistische regime onder Stalin, ingediend door het Vlaams Belang (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1219/1).

Johan Deckmyn gaf op 10 mei 2022 een korte situering, waarna zeven stemgerechtigde leden van de commissie vroegen om conform artikel 35, 2, van het Reglement van het Vlaams Parlement een hoorzitting te organiseren. De hoorzitting vond plaats op 15 november 2022 met als sprekers Jan Wouters van de KU Leuven, Frédéric Crahay van de Auschwitzstichting en Maarten Van Alstein van het Vlaams Vredesinstituut (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1219/2). Daarnaast besliste de commissie ook om het Parlementair Informatiecentrum een informatiedossier over de Holodomor te laten maken.

Ook de meerderheid heeft ondertussen een voorstel van resolutie ingediend over de erkenning als genocide van de Holodomor, de grote hongersnood van 1932-1933 in Oekraïne die het gevolg was van de communistische landbouwpolitiek in de voormalige Sovjet-Unie (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1503/1).

Overeenkomstig artikel 26, 2, van het Reglement van het Vlaams Parlement werden beide voorstellen van resolutie over de Holodomor in samenhang geagendeerd en behandeld op 17 januari 2023. Het verslag over het voorstel van resolutie van het Vlaams Belang is opgenomen in *Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1219/3.

1. Toelichting door Johan Deckmyn

Johan Deckmyn vult zijn eerdere, summiere toelichting van 10 mei 2022 aan. Ongeveer 90 jaar geleden, gedurende vijftien gruwelijke maanden in de jaren 1932-1933, stierven miljoenen etnische Oekraïners de hongerdood ten gevolge van weloverwogen beleidsdaden van de Sovjet-Unie onder leiding van Stalin. Die misdaad tegen het Oekraïense volk staat bekend als de Holodomor.

Oekraïners zijn altijd een zelfbewust volk geweest, merkt hij op, wat de betreurenswaardige actualiteit vandaag eens te meer bewijst.

De uitroeiing van het zogenaamd opstandige Oekraïense volk werd door het communistische regime in Moskou systematisch en planmatig voorbereid, uitgestippeld en uitgevoerd. In de jaren 1929-1930 werden tienduizenden commissarissen naar het Oekraïense platteland gestuurd om de collectivisering van de landbouw met geweld op te leggen. De Oekraïense boeren werden collectief aangeklaagd als koe-lakken of rijke boeren, en vervolgens opgepakt en gedeporteerd naar de goelags, de bekende strafkampen in Siberië.

De gedwongen collectivisering en de deportatie van een groot deel van de boerenbevolking hadden tot gevolg dat de landbouwproductie in de Oekraïense gebieden implodeerde. Op 7 augustus 1932 voerden de Sovjets in de Oekraïense gebieden de doodstraf in voor het ontvreemden van staatseigendom. Aangezien alle landbouwgewassen en al het vee werden beschouwd als staatseigendom, tekende de facto elke Oekraïner die het minste voedsel bezat of tot zich nam, zijn eigen doodvonnis.

In december 1932 werd het verbod op het bezitten, verhandelen en leveren van voedsel door en aan Oekraïners uitgebreid tot een volledig verbod op bezit. Paramilitaire Sovjetbrigades plunderden en terroriseerden de dorpen en steden. Tenzij met persoonlijke toestemming vanuit Moskou, mocht niemand de Oekraïense gebieden binnen noch buiten. Terwijl de Sovjets het Oekraïense graan naar het Westen exporteerden in ruil voor deviezen, werd buitenlandse hulp geweigerd.

Met de invoering van al die maatregelen bouwde Moskou de Oekraïense gebieden om tot een enorm uitroeiingskamp, waar honger en epidemieën het vuile werk verrichtten. Historici gaan uit van 3 tot 4 miljoen Oekraïense slachtoffers. Oekraïne verloor in iets meer dan een jaar tijd een kwart tot maar liefst de helft van zijn bevolking. Duizenden Oekraïners werden op basis van het decreet van 1932 geëxecuteerd. Miljoenen Oekraïners – mannen, vrouwen en kinderen – stierven een afschuwelijke en trage hongerdood.

De Holodomor was een etnische zuivering, een genocide op een vrijheidslievend volk dat Moskou niet capabel of waard achtte om te leven in de Sovjetstaat. Dat de Holodomor als een genocide of volkerenmoord moet worden gekwalificeerd, blijkt uit het VN-verdrag inzake de voorkoming en de bestraffing van genocide van 9 december 1948 (VN: Verenigde Naties), dat in werking trad op 12 januari 1951. Voor de verdere achtergrond verwijst het lid naar de informatie uit de hoorzitting en de documentatie van het Parlementair Informatiecentrum. Een goede situatieschets wordt neergezet in de film *Mr. Jones*.

Al meer dan twintig landen hebben de Holodomor als genocide erkend; Vlaanderen tot op heden echter nog niet. Voor zijn fractie is het noodzakelijk dat die erkenning er komt en dat Vlaanderen zich ten volle bewust wordt van de misdaden tegen de menselijkheid, van het communisme tegen de Oekraïense bevolking. Vandaar de indiening van dit voorstel van resolutie.

De indieners waren toch bereid te wachten op de inhoud van het door de meerderheid aangekondigde voorstel van resolutie, dat zeker aanbevelingswaardig blijkt. Hij is alvast blij dat het initiatief van het Vlaams Belang ertoe heeft geleid.

De indieners betreuren dat de misdaden van het totalitaire Sovjetregime nog niet juridisch zijn geëvalueerd en zijn dan ook verheugd dat die zinsnede terug te vinden is in het voorstel van resolutie van de meerderheid. Het lid is bereid dat laatste voorstel van resolutie te steunen maar hoopt evenzeer op steun van de andere fracties voor zijn voorstel van resolutie, dat tenslotte aan de basis ligt van het initiatief van de meerderheid.

2. Toelichting door Sofie Joosen

Sofie Joosen licht toe dat de Holodomor geldt als een van de grootste rampen uit de Oekraïense geschiedenis, waarover een boeiende en pakkende hoorzitting werd gehouden in de commissie (*Parl. St.* VI. Parl. 2021-22, nr. 1219/3). Volgens schattingen van verschillende historici kwamen enkele miljoenen Oekraïners om het leven door honger en ontbering. Het geldt als een van de wreedste misdaden in de Europese geschiedenis. Oekraïners werden gedeporteerd en vervolgd.

Onderzoek wijst uit dat de hongersnood het gevolg was van een bewuste politiek van het communistische Sovjetregime, wat een belangrijk element is. De tragische gebeurtenissen werden nadien decennialang verzwegen.

De erkenning is net nu heel belangrijk als symbolische stap, die weliswaar niet direct iets oplevert voor de Oekraïense soldaat aan het front of de Oekraïense burger op de vlucht, maar wel bijdraagt aan een ruimer historisch besef over het onrecht dat generaties ondergingen, en het land en zijn inwoners een hart onder de riem steekt. In de aan de gang zijnde oorlog zijn parallellen zichtbaar: vernietiging van oogsten, beperking van transportmogelijkheden, en aanvallen op essentiële zaken als energie en water. De diepe historische wortels zijn duidelijk.

Tot nu toe hebben een twintigtal landen de Holodomor als genocide erkend. De erkenning is ook voor de indieners essentieel en logisch. In het voorstel van resolutie wordt ook gevraagd om verder te gaan met het onderzoek en alle archieven

open te stellen. Oorzaken en gevolgen moeten volledig aan het licht gebracht worden. De indieners ijveren ook voor een groter Europees gemeenschappelijk historisch besef en voor herinnering.

3. Bespreking

De fractie van *Orry Van de Wauwer* bedankt Sofie Joosen voor het initiatief, maar erkent ook dat de initiële tekst van het Vlaams Belang een interessante aanzet vormde. Daarna werd informatie ingewonnen tijdens een hoorzitting en heeft de meerderheid tijd uitgetrokken voor het voorliggende voorstel van resolutie. Ook voor cd&v is de erkenning als genocide een belangrijk punt. Het aantal doden valt moeilijk exact te becijferen, maar hoe dan ook is de Holodomor een belangrijke gebeurtenis. Zijn fractie zal het voorstel van resolutie goedkeuren.

Bart Tommelein treedt bij dat in de jaren 30 gruwelijke zaken zijn gebeurd in de Sovjet-Unie onder de paranoïde dictatuur van Stalin. Het eerste vijfjarenplan voorzorg in doorgedreven industrialisering en de omvorming van de landbouw tot kolchozen. Het experiment ging gepaard met regelrechte terreur, deportaties en liquidaties.

De operatie leidde tot een enorme ontwrichting van de landbouwgemeenschappen met catastrofale gevolgen voor de productie, naast het grootschalige weghalen ervan uit Oekraïne. Die bewust georganiseerde hongersnood kostte talloze levens.

De gruwelijke Holodomor vond weinig weerklank in de algemene perceptie van de interbellumgeschiedenis. Hoewel er nog onduidelijkheid is over de exacte oorzaken en verantwoordelijken, die verder onderzoek behoeven, is er echter geen enkele twijfel over de gevolgen: miljoenen stierven een wrede dood.

Die gebeurtenissen verdienen herdenking, ook in het Vlaams Parlement, dat met het voorliggende voorstel van resolutie de initiatieven van andere landen en het Europees Parlement ondersteunt. In het licht van de nieuwe agressie van Rusland vandaag, geeft de goedkeuring ook het belangrijke politieke signaal dat de Oekraïense bevolking bestaansrecht heeft en recht op een eigen, soevereine staat.

Staf Aerts weet dat het om gebeurtenissen van 90 jaar geleden gaat, maar geschiedenis moet uitgespit worden opdat waarheden naar boven komen. De voorliggende tragedie is er een die in deze regio veel te weinig bekend is, maar helaas parallellen heeft met die van vandaag: deportatie van kinderen en honger als oorlogswapen. Zijn fractie zal het voorstel van resolutie steunen uit respect voor de Oekraïners.

Ook de fractie van *Annick Lambrecht* steunt wat voorligt. Hongersnood is meermaals een bewuste politieke strategie geweest van de Sovjet-Unie. Wat voorligt, is een symbolische maar belangrijke stap. Haar fractie wil het historische besef en de herinnering mee uitdragen, en steunt dan ook het voorstel van resolutie.

4. Stemming

Het voorstel van resolutie over de erkenning als genocide van de Holodomor, de grote hongersnood van 1932-1933 in Oekraïne die het gevolg was van de communistische landbouwpolitiek in de voormalige Sovjet-Unie wordt unaniem aangenomen met 11 stemmen.

Stemverklaringen

Johan Deckmyn vindt het vreemd dat alle andere fracties tegen zijn voorstel van resolutie (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1219/1) stemden, dat nochtans aan de basis ligt van dat van de meerderheid, dat er zonder zijn initiatief niet eens zou zijn geweest. Daar komt nog bij dat hij vriendelijk – en lang – heeft gewacht op wat de meerderheid aankondigde; dat voorstel van resolutie blijkt nu precies hetzelfde te zeggen.

Volgens *Sofie Joosen* wil de meerderheid meer dan alleen erkenning van de genocide, met name ook verder onderzoek en de opening van archieven.

Cathy COUDYSER,
voorzitter

Vera JANS
Bart TOMMELEIN,
verslaggevers